

UNIVERSUL

Literar

Director: STELIAN POPESCU.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA

1, STRADA BREZOIANU, 11

REVISTA
SAPTAMANALAPREȚUL 50 BANI
Abonament 26 Lei pe an

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SUMAR:

- Victor Eftimiu. . . Casa părintească
 Emil Iose . . . . In o seară frumoasă
 Radu Cosmin . . . . Sonet demonic
 Ana Nic.-Codreanu . Dușmanul (după Baudelaire)
 Vintilă Panta . . . . Fugar (comedie dramatică)
 Argentina Monteoru . Cafeluța
 C-tin A. Ghika . . . . Romanță
 I. C. Perietzeanu . . . Sonet
 Petre Vălcovescu . . . Comoara
 Petre T. Gădel . . . . Impărăteasa Eugenia
 D. C-tinescu-Mirceaști. Impresii

Ion I. Greculescu

Advocat

Fost Comisar Regal C.-Marțială
Str. Răsuri 35
Telefon 28/15

Vasile St. Cristodorescu

Advocat

Str. Răsuri 35
Telefon 21/58

N. FLORIAN

ADVOCAT

Strada Vântului No. 12

Vintilă F. Pantazopol

Advocat

R. M. S. Str. B. 17.

Dr. Erachie Sterian

Vechiu medic al Eforiei Spital-
lelor civile

— SPECIALIST IN BOALE —

Sifilitice și Interne

Str. Bibescu Vodă 22
Consultatii: 11-1 și 6-8
Telefon 20/51

Dr. I. Mitulescu

Medic-sef al sanatoriului
naturalist modern „Gr. Alexandrescu”
dă consultații zilnic pentru

BOALE de PIEPT

in str. Govaci (Oituz) No. 19 et.
dela 10 jum.—12 jum. a. m.
(afară de Dumineci) 50

Mașină de Scris

„Unferwood“ rusească
cu caractere românești furat-
tă dela Anuzarul General
Sărindar, 1 (Palatul Cercului
Militar). Oferitorul rugăm a fi
dat pe mâna poliției. — Re-
compensă descoperitorului.

671

Băile Dr. Erdreich

Strada Italiană Nr. 4

Se deschid la 1 August 1920 complet re-
novate cu tot confortul modern și necesar,
hidroterapie, electroterapie, consultațiuni me-
dicale.

DIRECȚIUNEA.

Farmacii=Dr. guști=Carciumari!

SPIRT RAFINAT 95° Lei 31 — Litru

SPIRT DENATURAT 95° Lei 14 — Litru

Oțet de Spirt ^{Con-}centrat 1-5 litri Lei 10 — Litru

Trimite franco domiciliul clienților dela 10
litri în sus, vechiul depozit de spirt engros

„VELNITA”

BUCUREȘTI, calea Grivitel Nr. 96

Agenții casei la dispoziție cu mostre

Mașini de Bucătărie

Fabricațiune străină, toate mărimile
de vânzare EN GROS și EN DETAIL la

S. ALBALA

— Soc. în comandită —

Bulevardul Maria 2 (colț Calea Văcărești). 234

Lacuri Englezești

De la renumita casă NAYLOR, BROTHERS Londra
Flotting, Japon Noir-Email blanc, Siccativ,
a sosit un nou transport și s'a pus în vânzare cu pre-
țuri reduse la firma

Sereca Kempner, 56 Mircea-Vodă, București
Chayes Com., 3, Hatman Arbore, Galați 431

UNIVERSUL LITERAR

CASA PARINTEASCA

Pe vremea aceea, principalele românești — Iliacu Bogdan, cum le ziceau Turcii — erau cârmuite după bunul plac al vizirilor din Tarigrad. Veneau Domnii și se duceau, or'că din moși strămoși, al lor era pământul Munteniei și Moldovei. Se pomeneau din limba Fanarului, pe scaunul alăvților Mihai și Stefan, și de acolo, or' li se rostogolea capul în țărână, ori se întorceau, cu mult bănet și avoci multe, să-și odihnească ciolarele îmbătrânite sub cerul de mătăasă albastră al Bosforului mîpunat.

Vechii boieri primeau pe fanarioti cu inima strânsă: aveau ei ce înseamnă străinul fără suflet lacom de bani și de mărituri, pentru care pământul scump al părinților nu este decât prilej de îmbogățire și trecătoare desfătări.

De aceea cei mai mulți dintre dânsii nu se amestecau în treburile țării, ci se așezau cu inii pe moșia lor, scârbiti de oale ce se petreceau la lei și la București. Alți însă, despre cari nu se putea spune tocmai tocmai că suspeseră laptele lupoaicei râmlene, ci erau aduși de vânturi din cele patru părți ale lumii, boierășii din vremea nouă forfoteau în jurul curții domnești, plecându-se și închinându-se când unui gospodar, când celui ce i lua locul. Pentru fiecare aveau miere pe buze, la venire și uitare în suflet, la zi de ducă.

Mai ales cucoanele cărora de când e lumea le plac măririle și strălucirile, nevestele și fetele curtenilor primeau de străini volcose, cu fata însoțită, cu ochii galeși și zâmbet dulce.

De multe ori, din pricina iubăreșei, erau prins și boierul

în horă și, vrea nu vrea, trebuia să se ducă la curte și să se ploconească Mariei-Sale zăreau din Fanar, aiuns Domn din bucătar, ca țiganul din poveste:

Cătăva vreme înainte de răsmărită, trăia la București cuconul Alecu Ispirescul, boier neaș, cu hrisoave din bătrâni, rumân cu dragoste de țară și de lege, care-și vedea de gospodăria lui cînta în străună Dumineca și citea cărți vechi aduse cu țerțe mari de peste mări și țări primăvara, cum dădău muncii cuconu Alecu pleca în Teleorman pe moșie, unde ar fi stat și iarna, dacă nu s'ar fi împotrivit nevesta dumisale Raluca, și cele două fete de măritat, Proifra și Evanthia, cărora le era urât foarte în pustietățile de la țară.

Voevod proaspăt dăcase la București, dărduliu la față, legănat la mers și cu ochii plini de poftă. Să i zicem Panaghi-Vodă că de i-am zice pe nume, s'ar supăra urmasii Mariei Sale, cari umplu și acum străinătățile cu nume adovărat al acelei Domnitor, mîndrii nevole mare că se trag din așa fanariot de vază.

Ceasta biblicelor, a păunilor, a curtenilor cari ne vinea așea, alătuiau curtea Hospodariului, peia în jurul lui Panaghi-Vodă, reținduși coada, umplînduși pozele și gîndurile în gură la semn de „bun venit, vultură, prîntre noi!”

Iar Panaghi-Vodă, era multămuit foarte, căci tot îi vorbeau *elenka*: iupănițele erau frumoase, frumoase, boierii priimitori și dariebi știind că la rândul lor, vor folosi și ei de pe urma Multămăntului.

Numai Alecu nu se prea în-

bulzea, căci stia el ce naoste nouă era noul stăpîn al Munteniei!

Cucoana Raluca însă, precum și Domnițele Proifra și Evanthia — care fusese botezată după numele celui-lalt Domn tarigradean — a'deau, nu alta, să se inițieze la curte:

— Unde vrei să găsim ginere mai vrednic de odăsele noastre boerute?, spunea Cucoana Raluca.

Iar Alecu suspina în fundul inimii sale la gîndul că odată și odată tot va trebui să-și îmbrace anșiiul de sărbătoare și să urzeze bun venit Domnitorului.

Zina mult așteptată de coconet, ziua cea temută a Ispirescului sosi, în sfârșit: un trimis de la curte îi pofti în fata Mariei Sale, care dorea foarte să cunoască pe vrednicul boer și ale sale neamuri, mîndrele iupănite.

Și iată-mi-l pe sfiosul nostru cuconu Alecu pîntre celelalte pasări împototonate, din ograda domnească, iată-mi-l ploconindu-se zîmbind, întrebînd și răsbumzînd la Panaghi-Vodă:

— Am auzit mult bine despre domnia-ta, spunea Voevodul ne cînaște. Ești mare iubitor de țară, curțurar de frunte și-ai casa plină de lucruri prețioase. Aferim!

Mai al și două copile, mult înzestăteate, Evanthia și Proifra, cărora neapărat va trebui să le găsim ginere vrednici de așa socru de-asa fete înzestăteate!

Iar Ispirescul răspundea: — Țara mi-o iubesc, Măria-Ta, că asta e datoria fiecăruia. Curțurar așa de mare nu sînt, nașar că-mi place mult să cutesc în viațile înțelepte,

ale altor neamuri mai luminate.

„Casa mea e plină de scoarțe vechi și de icoane gămoase-cari pentru mine au mare preț dar pentru alții n'ar face nici o lăscăle-

„Cât despre fetele mele, mi-a Măriei Tale e prea mare, dar nu visez cine știe ce mândrețe de gineri, căci nu sunt așa bogat cum mi-a eșit vestea ca să le înzestrez după cum s'ar aștepta Luminăția Ta!..

Așa vorbi Alecu Ispirescul vorbă dreaptă și cinstită, cum se și cuvine unui adevărat boer, care n'asteaptă nimica dela nimeni.

Câteva zile după aceea, Panaghi-Vodă veni să-l vadă la el acasă; mare cinste pentru boer, care tareboiu în jurul Mitropoliei!

Alecu Ispirescul locuia de deal, pe partea de unde se vede, în vale, câmpia Filaretului. O grădină nesfârșită, cobora până jos, de sub ferestrele casei părintești.

Părea o grădină din povestii, așa de multe și mari erau felurile roade ale pomilor, atâtea flori îmbălsămau, atâtea pasări se alungau printre ramuri, cântând și veselindu-se de parcă se aflau în grădina Domnului Dumnezeu.

— Aferim! Aferim! zicea Panaghi-Vodă, îmbătat de mireasma liliacului, care se lăgăna sub ferestrele deschise.

În anul acela, după stăruintele și rugămintile nevestei, cuconu Alecu nu plecase încă la moșie, în Teleorman.

Altminteri, n'ar fi apucat gospodarul să miroasă atâtea floare de liliac, să rămână fermecat de neasemuita grădină a Ispiresților și mai ales de casa bătrânească, unde erau adunate cele mai rare și mai scumpe covoare de ibrișim, icoane vechi și d'aurite, pistoale și iatagane albanezești, lucrute mișălos, tronuri și lazi din lemn detrandafir, paturi și mese încrustate cu safir, saluri turcești de trei sute de galbeni unu, antirchie grele, cu flori de aur și cămășii de mătase albă, mă rog,

toate cele ce un iubitor al acestor lucruri putea s'adune în vremea aceea, toate se aflau adunate la boerul Ispirescu în casă.

Nu vă mai spun că dulapurile și ceardașul erau tivite cu lemn de nuc, lucrat de mână, în răsucituri mestece, asemenea catapeteasmelor de biserică. Până și marginea scării avea pe ici pe colo, câte un cap de ingeras, tăiat în lemn de agerii meșesugari din vremea veche.

Panaghi-Vodă fu încântat peste măsură. Așa de încântat fu Panaghi-Vodă, în cât a doua zi trimise un om pe dealul Mitropoliei, să spună boerului următoarele:

„Că Măria-Sa a pomenit și în vis aceste frumuseți.

„Că mai multă răcoare și mai multă mireasmă ca'n grădina Ispirescului nu se mai găsește.

„Că orasul București este un oraș puturos.

„Că Măria-Sa o să moară vara de căldura și de duhoarea Bucureștilor.

„Că boerul Alecu Ispirescu pleacă, vara, la moșie, în Teleorman.

„Că locuința dumi-sale rămâne goală.

„Că Măria-Sa ar fi bucuros s'o ia cu chirie pentru lunile de vară, cât lipsește boerul.

„Că boerul va trebui să lase pe mesterii domnești să facă oare cari îndrentări în casă și anume să lărgească ferestrele, să spargă unele ziduri și să mai taie câteva usi; că cele ce sunt n'ri ajung, fiind prea scumde și prea înguste.

„Că boerul va aduce singur răspunsul peste trei zile, la sârbătoarea ce-o dă Măria-Sa în palatul domnesc, Duminecă seara”.

Auzind acestea, Alecu Ispirescu îngălbeni și duse mâna la inimă.

Asa-l găsi cocoana Raluca și tinerele lui odrasle.

— Blesemat să fie ceasul când l-am adus pe grec la casa mea! oftă Alecu.

Aflând pricina acestei mâhniri, cucoanele se mirară întâiu, apoi se bucurară foarte.

— Bine, boerule, în loc să răzi și să te veselești, dumneata suspini?

„D'apoi mai mare cinste nu se putea pentru bietele de noi! Unde-ai pomenit ca Domnul țării să catadixască așa cevașilea? Ne-a văzut Dumnezeu, boerule, norocul a pînă la casa noastră! Ciripea cocoana Raluca, de parcă i-ar fi plouat cu galbeni în casă.

Dar conu! Alecu o privea lung, clătînd capul a dureri.

Usor i-ar fi fost boerului s'o dea pe usă afară, după datină, pe-a dumisale jumătate. Dar cum în vivlile străine cetise de multe ori că muereturile la mare cinste în țările apăsene, voia să se doarte și dumnealui după vremea nouă, adevăată să împărtășească nevestei toate necazurile, bucuriile și gândurile sale.

De aceea îi vorbi domol și cu multă iale în glas:

— Cum îți închipuiești, ne vastă, c'o să mă rabde inima să fac așa ceva, să dau casa părintească pe mâna străinului, fie acesta însuși Domnitorul?

„Toate lucrurile noastre, adunate din străbuni, cu mare trudă și cu grija mare păstrate, să fie răvășite, cât câte în picioare de alții?

„N'auzi ce sune? S'adun mesterii și să-mi schimbe casa! Zidurile vechi să fie dărâmate, ferestruicele lărgite, usile stricate?

„Au n'are să se răscolească în fundul groapei cenușa moșilor din casa asta? N'or să mă blesteme străbunii, aflând pe cea lume că i-am vândut străinilor?

„Să stric eu fereastră asta, la care sodea ceasuri întregi răposatul meu părinte, trăzînd din ciubuc și privind în zare depărtării? Să sparg eu zidul ăsta, unde a așinat însăși maică-mea iconostasul, în fața cărui se ruga de patru ori pe zi?

„Să lărgesc eu usa asta, prin care bunicul greceza aole căndur-se și răzînd cu hohol de moșii lui, niste pitici, s'or

nea ei că numai piticii puteau face așa strămate chilii?!

— Vezi-vezi! — îi tăie vorba cucoana Raluca, și moșului Pană i se părea casa prea neîncăpătoare!

— Are dreptate Voevodul!
— Încăpătoare, neîncăpătoare, așa au găsit cu cale s'o facă cei ce-au făcut-o și nu eu, neîncăpătorul de mine, am să-i judec!

— Eu sunt dator s'o păstrez așa cum am primit-o. Iar cei ce mă vor moșteni sunt datori și ei s'o păstreze cum le-o las, că de unde nu, blestemul meu îi va urmări în vecii vecilor!"

Boer Alecu ridicase și-i tremura tot, cu ochii amețitori.

Iar cucoana Raluca nu mai îndrăzni să spuie nimic, ca să nu-i stărnească și mai mult mâna: vorba lui era, vorbă și nu îngăduia nimănui să i se împotrivescă vreme îndelungată.

A treia zi, Duminică seara, cum trecură pragul lui Panaghi-Vodă, acesta se desprinsese din ceata curtenilor și veni cu mâinile întinse la boer Alecu.

— Eiharisto! Eiharisto! spuie el chipurile să-i mulțumească Ispirescului, că-i dă casa cu chi...

Dar cuconul Alecu, spre marea ciudă a soției dumisale Raluca, ținea sprâncenile încruntate și nu răspundea nimic.

— N'a venit omul meu la dumneata, boerule? întrebă șteful, văzând că boierul nu mișcă.

— Ba, Măria-Ta, a venit și mi-a făcut mare cinste mie și multă bucurie nevestei mele.. Așa ceva nu s'a mai pomenit, așa cinste mare! Da e vorba că mi-e tare greu să las zidarii Măriei-Tale să-mi înfrumuseze cocioaba.. În neamul nostru e obiceiul să ne tinem casele așa cum le-am primit de la părinți; cui nu-i place, îi face casă nouă, da pe cea veche n'o strică.. Sânt măhnit foarte, Măria-Ta, da nu se poate..

— Bine, boier, Ispirescul, zise Vodă, roșu de mânie, dar cu zâmbet prefăcut pe buze.

— E frumos să-ți păstrezi neatinsă clironomia; eu însă, în locul dumitale, m'as teme de trăsnet, or je foc și n'as dormi toată noaptea de frică!"

Apoi îi întoarse spatele și făcu semn unui agă, care sta la doi pași, poruncindu-i ceva.

Toată seara Panaghi-Vodă nu se mai uită nici la Alecu, nici la cucoana Raluca, nici la cele două fete de măritat, cari se împodorniseră cumplit, incredințate fiind că vor pleca pe jumătate lozodite dela sărbătoarea domnească.

Lui Alecu nuri păsa de mofturile grecului; îi părea chiar bine că vorbise cum vorbise, dar o tristetă ciudată îi strângea inima. Presimțiri negre îi întunecau sufletul.

Ca pe spini, ca pe iăratec mai sezu trei, patru ceasuri până să se spargă petrecerea; se urcă în calească răsufând usurat, bucuros, s'ajungă iar la el acasă, printre lucrurile lui adunate din bătrâni. Ca un culu îi sezuse în inimă toată seara, vorba lui Panaghi: „eu în locul dumitale m'as teme de trăsnet or de foc”.. La ce să-i spună asta?! La ce s'aplecuse Vodă și s'opțise ceva încruntatului agă cel strălucit?..

Lata gândurile ce-l frământau pe boer Alecu în vreme ce cucoana Raluca sdruncinată de mersul caleastei pe caldarimul Podului-Mogosoaiei, își blestema soarta care o mise cu un om așa de sălbatec și de încăpățânat ca dumnealui. Fetele erau posomorâte și ele, căci își vedeau visul de mărire nimicit, din pricina ciudatei purtări a tatălui lor.

Trecură gârla, pe podul de lemn hodorogit și s'apropiau de Mitropolie. Când, dincolo de deal, ce să vadă?.. O lumină roșiatică se înalta mai sus de clopotniță și creștea din ce s'apropiau.

Conu Alecu zâmbi amar. Zâmbetul său înfricosă pe cele trei femei, căci numai în clipa de urgie, vedeau înflorind pe fata boierului surâsul

acela trist, prevestitor de grozăvenii.

Vizitiul grăbi mersul calilor plesnind din bici, căci plesnirea și el ceva.

N'apucară să urce dealul și cumplitul adevăr lumina în treaga zare: ardea casa Ispirestilor, ardea din patru părți deodată și nimenea nu se îndura s'arunce o doniță de apă, or să scoată vr'un lucru din gura părjoluului! Ardeau vi-vliile rare ale boerului, și toate bogățiile adunate din moși strămoși se prefăceau cenur să...

Luna plină lumina și'n dosul flăcărilor roșii părea albastră. Un vânt ușor bătea dinspre casă, aducând miros de fum, miros de zădrențe arse, amestecat cu adierea florilor de liliac. Și'n amestecul acesta de miresme, conu Alecu Ispirescul mirosi ruina în tregei sale vieți, ruina tuturor amintirilor și moartea tuturor celor ce muriseră înainte, unul câte unul.

— Câinele! gemu el și nu mai zise nimic. Privea cu ochi prostiți, uriașă horă a flăcărilor. Iar cucoana Raluca simțindu-l învins, isbucni și dete drumul tuturor muștrărilor pe cari de-un sfert de veac le aduna în inima-i răbdătoare:

— E vina ta! De ce n'ai primit semnul de cinste al Măriei-Sale?! Ne-ai sărăcit, ne-ai lăsat pe drumuri!.. Uitati-vă fetelor, ce s'a ales din zestrea voastră! An cu an am muncit eu! N'am știut ce este o petrecere, n'am știut ce este o călătorie, fiindcă dumnealui dădea paralele pe scuarțe roase și pe străie de biserică și pe icoane putregăite! În loc să mă'mbrac în vestiminte de mătasă, cum umblă toate iupănitele de-un rând cu mâne, mă lăsa goală ca să cumpere antirje și giubele mâncate de molii!.. În loc să vă plimbe ca ne niște domnite ce sânteti, în loc să vă caute ginere de neam, se 'nchidea ca un călugăr printre hărtoage și vrea să vă călugărească și pe voi! Uite, unde ne-a adus acum!..

Să-ti fie de bine, Alecule! Am răbdat ce-am răbdat, da de-acuma s'a sfârșit! Vizitiu, traze la coana Smaranda!..

Cucoana Smaranda era mama Ralucai.. Vizitiul, simtind că de-aici înainte nu boerul va fi adevăratul stăpân, ascultă porunca și dește bieți cailor.

Alexandru Ispirescul rămase singur, pe un pietroi și imbrățișându-și genunchii, plângea mărunț, în vreme ce flăcările descreșteau, luna pălea

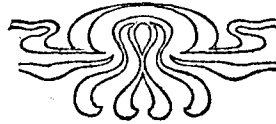
și stelele se stingeau, una câte una, în lumina zorilor. Un cocos cântă prelung. Boerul îi cunoscuse glasul: era Pețică, împăratul bătătorei sale. Scăpase de foc și acuma cocotat pe gard, trâmbița vesel, în cinstea Soarelui-răsare.

— *Con gallo e senza gallo, Dio fa giorno!* se gândea boerul și nu stia el de ce-i venea în minte această zicătoare, care ardea și ea acuma, odată

cu onul talienesc ce-o cuprindea.

— O cântă cocosul, n'o cântă, ziua tot se face! mai zise el, talmăcind în grai românesc, zicătoarea fraților rămleni. Și'n răcoarea diminetel, cuconul Alecu tremura și n'avea nimic cu ce să-si acopere umerii gârboviți, căci și tarantul îi rămăsese în caleașca ce se depărta..

Victor Eftimiu

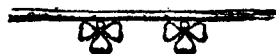

ASCULTĂ-MĂ, CIIRISIS!...

De dragul clipei veșnice când, cu surâs Dumnezeesc
Mi-ai prins în păr o roză albă și mai lăsat să te iubesc
Din cer furat-am taina nopții și argintul stelelor de seară,
Melancolia grea a Toamnei și jalea frunzelor de ceară;
Din suflet îmi smulsei avântul și lacrimi mari din ochii mei,
Balsamul crinilor sălbatici, parfumul florilor de tei...
Și-am scris un cântec de iubire pe strune fine de gitară
În care plâng atâtea vise născute'n nopți de primăvară...

De dragul clipei veșnice când, cu surâs Dumnezeesc
Mi-ai dat din cupa tinereții tot ce e farmec pământesc,
Lăsat-am altora, tericirea și pe altarul suferinții
Aprins-am candelă nădejzii., În giulgiul negru al căinții
Intr'un amurg scaldat în sânge pornii pe calea rătăcirii..
Imi fură cântecul, izvorul și'mi plâng de milă, trandafirii!

De jalea clipei reci când roza din părul meu s'a veștejit
Și când sărutul de adio pe buze ne-a încremenit,
Imi pare viața o povară în noaptea sumbră și pustie
Iar luna, searbădă și rece, cu toată haina-i argintie...
O umbră mă strecor prin lume și răsul 'ei sglobiu mă doare:
Eu nu mai am cu cine râde sub calda soarelui splendoare...
De vagi speranțe amăgit te-aștept în fiecare seară
Pe când — în poartă — plânge plopul cu lacrimi veștede, de ceară...

IN O SEARĂ FRUMOASĂ...

Veneam acasă cântând. Veneam
dela iubita mea, din grădina ei
albă, din grădina cu trandafiri
roși și aduceam cu mine cânte-
cele ei, zămbetele ei și visele ei
de aur... Veneam dela iubita...
și pașii mei erau ușori căci du-
seau greutatea fetei.

Și strada era moartă... dor-
neau casele negre și nu sunau
rotile de trăsură și mirosul alba-
stru și codrulul întindea vâl de
tâie pe orașul obosit în farmecul
primăverii, felinarele ardeau ca
suflete de foc, cu pălpăitului lor
mistic — mai rățacea câte un
oâine alb cu peri sbârliți, streco-
rându-se pe lângă zidurile negre
gosit parcă de singurătate... și
tote să întunecau cu încetui, cu
întunecul pe care în zadar în-

cerci să-l frângi cu cântec și
soapte.

Veneam cântând și văzui în
fundul străzii o casă cu ferestre
luminate, zarea să scurgea palidă
din geamuri, parcă erau razele
unui soare mort — și casa cu
pereți triști și zidită în tăcere,
se ridica sâstră. Și lumina fe-
restrelor se reflecta pe stradă, ca
scelipirile de ochi ale unui bolnav
de moarte — și cum mă apro-
piam de casa cu ferestre luminate,
mă gândeam, că în casa cu fere-
stre luminate cântă viața, este
nuntă... joc... fericire... sună
lăută... să sărută doi îndrăgos-
tiți...

Și conțeni cântecul pe buzele-
mi, ca să pot auzi cântecul din
casa cu ferestre luminate... și

lumina geamurilor se apropia de
mine.

Și ajungând în fața casei, m'am
oprit la geamul luminos și am
privit înăuntru.

Era o odaie tristă... Și un sa-
criu era în mijloc... și când privi
înăuntru văzui dricari punând pe
un mort bătrân în sioriu. Un dri-
car își șterse frunța cu mâna...
un altul aprinse două lumânări
la căpătâiu și sfâșietor, se auzea
că în odăile de-alături plâng
mulți.

Și tremurând sărutai trandafi-
rii ce mi lăsa dat iubita și am
început să fug...

... In o seară frumoasă...

Emil Isac

SONET DEMONIC

Ești fragedă, frumoasă și fecioară,
Și ochii tăi și glasul tău mă-îmbată.
A sânilor tăi marmoră curată
Și ritmul lor sălbatec mă-înfioară.

Burăzătoare treci nevinovată
De-a trupului tău caldă primăvară,
Dar ochii mei în flacări te-întăscară
Și carnea mea te cere-înfrigurată.

Prin porii mei, ca miile de guri deschise,
Aș vrea să sorb a trupului tău sevă,
Și blând, te chem în lumi de paradize.

Te chem cu glas melodios de harpe.
Și-in fața ta, nepieritoare Evă,
Tu vezi, de-odată, umbra unui șarpe!

Radu Cosmin

DUȘMANUL

Charles Baudelaire

Pierduta mi tinerete fu aspra vijelie
În care-abiă luciră pe ici, pe colo sori;
Iar viscolul și ploaia lăsatu-mi-au pustie
Grădina 'n care astăzi nici roade nu-s, nici flori.

Mă văd ajuns în toamna ideilor și iată:
Cu sapa și cu grebla adan acum pământ
Să mi netezesc, să-mi curăț grădina inundată
În care apa sapă gropi largi ca un mormânt,

Și-cine știe! — poate că florile visate
Își vor găsi 'n aceste pământuri înecate
O forță nouă care din nou le va deschide.

Vai, vai! Cum trece vremea și viața ne ucide!
Iar nevăzutul dușman ce inimă ne sapă,
Din sângele ce pierdem își iea puteri, se-adapă.

Ana Nicu escu-Codreanu

COMOARA

- Roma Vânătoru!..
- Costache Ceaușu!..
- Marița Văduva!..

Cei chemați se deslipeau din ceata de sărențaroși și schișozi, tăcuți și cu sfială, ca niște umbre, se strecurau până în primele rînduri, cu privirile sterse și cu sufletele pentru o clipă înseninate, și, acolo, se așezau cuminți în văzul și auzul lui Iordache Eftimiu, omul cu pungă deschisă pentru cei nevoiași și de binefaceriile cărui vorbea cu sfioasă cucernicie poporimea săracă din cuprinsul a aproape trei mahalale.

Sâmbăta era ziua în care acest om de treabă, împărțind bani și vorbe bune, căta să alunge mizeria din casele sărace, să împraștie tristetea de pe obrajii istoviti și să svârle o fărâmă de nădejde în sufletele chinuite ale celor sortii să nu aibă pe lume bucurii.

De dimineață, de cum se împoza cerul, în curtea lui Iordache lua ființă cea mai ciudată a țării: bătrâni cu bărbile mari, înălțate, cu spinările încovoiate și genunchii țepeni lăsându-și toată povara anilor în seama cărilor noduroase, — femei tinere, cu vârsta nehotărâtă, cu fețele strălucite și îngălbenite ca frunzele de galoam, în bătaia vântului de toamnă, — copii cu uităturile speriate, babe mici cât pumnul, privind curioase prin ochii sticloși, și în sfârșit oameni schișozi la trup, strânsi de prin colțurile orașului, unde, în fiecare zi, în fața trecătorilor, își plângeau durerea de a avea lipsă un picior, o mână sau un ochiu.

Astfel, strânsi prietenește la o lăcățică prin puterea tainică a soarelui și nevoi, asteptau cu nețărânită răbdare clipa în care „boacra” avea să deschidă usa și să le împartă mliostenii.

La drept vorbind, Iordache nu era nici decum „boacra”. Făcea parte dintr-o familie bătrână de negustori al căreia singur urmaș era el. Până în ultimii ani tinuse

mare de brașovenie, din care miza lui în neobosită cercetare făcuse minuni. La fiecare moment era dat ca pildă de muncă și cinste. După ce-și văzuse prăvălia așezată pe picioare solide, pe Iordache nu-l mai încălzea decât un singur gând: să aibă măcar un singur băiat care să continue, după ce-o muri el, tradiția frumoasă a familiei de negustori. Și totuși n'a avut parte. După câțiva ani de nerodnică așteptare, nevastă-sa, pe care o iubea ca pe o păpușă care-l făcuse să aibă și mai multă dragoste de muncă, muri la o săptămână după ce dăduse naștere unui copil fără viață. Pentru Eftimiu această a fost o durere, pe care cu nici un chip n'a putut s-o uite. După câțiva ani și-a vândut și prăvălia; iar când a trebuit să părăsească țesgheaua, unde-ar fi vrut să-și vadă și pe fiu, sau tocîndu-și coatele, a simțit cum i se surpă ceva înăuntrul trupului, și n-oi lacrimi, ca să-și potolească durerea, n'a putut să-și stoarcă dintre gene.

De atunci se schimbaseră cu desăvârșire. Nu mai voia să știe nici de lume, nici de plăcerile pe cari i le-ar fi putut da banii, uitase și de petrecerile pe cari le făcea altădată la vie și se hotărâse să nu mai ție seamă de nimic și să ducă o viață retrasă ca un călugăr. Nu-și luase pe lângă el decât pe Maria, — o femeie care să-l îngrijească la nevoie și doi oameni cari să vază de curte.

Banii pe cari-i strânsese în arămezi mari, de ani de zile, ca un șgârțit, pentru copii ca cari-l-ar fi putut dăru Dumnezeu, — de oarece acum nu mai avea pentru cine să-i ție, — își pusese în gând să-i împartă. Și cu timpul pomenile și biserica începură să ție singurele lucruri cari-l mai dădeau clipe de liniște și multu-mire sufletească.

Astfel începu să ajute femei sărmăne, să îmbrace copii orfan și să înzestreze fete fără dare de mână, dar sărace și cinșite. Bisericii din mahalaua lui, și

cumpără candele și icoane de argint și puse să-i zăgrăvească din nou sfinții de pe pereți. Pe preoții îi îmbracă în odăjdii scumpe; iar pentru sine puse să se ducă din lemn curat de stejar o strașă sculptată, în fața altarului, lângă scaunul arhieresc. O credință curată ca a lui rar de mai nutrea cineva. Nu-l trecea o singură Duminică sau sârbătoare ca să nu se ducă la biserică, să nu ingenuche în fața icoanelor împărătești și să dea leturghie pentru pomenirea răposaiilor. Tot așa, în noaptea Invierei, el era întâiu care intra în biserică, la chemarea clopotelor, și tot el venea mai cu grabă să primească sfântul mir; iar preoții tot lui îi dădeau mai cu dragoste lumină din lumina adevărului.

Atâta viață bisericăscă ce dădea îl făcuse într'un timp să se gândească serios la o călătorie spre Sfântul Munte și Ierusalim, unde să se ungă Hagiu. Dacă n'ar fi primit sfaturi potrivnice el n'ar fi stat la îndoială.

Și așa rămase tot la vechiul lui obicei: biserica și pomenile. Căci de tot felul de cum prinseseră veste de dărnicia și bunătațea lui Iordache, începură să-l calce curtea ca la ei acasă. Azi mai puțin, mâine mai mult, și năce cât pe aci să nu mai aibă loc. Pără să știe însă, el aducea în străile lor umile bucuria de toate zilele a lui Iordache Eftimiu. Ei formau armata de cald a bătrânului negustor, care nu simtea o mai mare plăcere decât când chema pe fiecare pe nume să-l mângâie și să-l mliostească.

* * *

Dar iată ce se întâmplă într-o zi. La câțiva pași de casa lui Iordache Eftimiu era un loc viran care ținea de epitropia bisericii. Pe vremuri fusese al unui brutar bogat, fără rude, care la moarte îi dăduse bisericii. În mijlocul lui stăcea gârbovită o casă zidită cu bătrâni. În această casă ședea, cam dela moartea brutarului, un olog, saume Costea. Acestuia îi

fusese îngăduită locuința de către egiptopie.

Pe maidan, de când nu mai era lină care să-i îngrijească, crescuseră în voie tot soiul de bălări. Cu timpul însă, o parte din ele începuseră să dispară, cu ajutorul copiilor mahajalei, cari mai în fic care zi veneau aci să se joace. Astfel, în scurt timp, pe o bucată bună, maidanul rămăsese bălătorit ca în palmă.

În ziua aceea, într-o zi după prânz, niște copii se adunaseră pe maidan să joace oină. Era o zămbăitoare de vară. Soarele ardea puternic și înferebântase pământul care dogorea ca un cupțor. Prin frunzele pomilor nu se simțea nici o adiere; iar florile își acunseră fețele, plecându-se spre pământ.

Copiii, jucară ce jucară și apoi, vrânți de oboseală, se dădură în dosul casei ologului și se ascunseră în umbra ierburilor ca să se odihnească. Unuia din copii însă se vede că din prea multă alergătură i se făcuse sete. Fără să ție seamă de nesocotința lui, se sculă de jos și o tuli spre casă, să bea apă. Dar setea îl învinse și se oprî în drum. Văzând apoi răsă ologului mai aproape, își făcu repede o mică socoteală în gând și în urmă intră înăuntru.

Din cele patru odăi cari alcătuiau casa, Costea luase pentru locuit numai două: celelalte erau pline cu tot felul de hodorogituri aduse de dascălul bisericii. Cu timpul ne mai fiind îngrijită, casa se ruînase. Rar de mai era pe lei pe colo câte un geam la ferestre. În lipsa geamurilor ologul căptușise ochiurile ferestrelor cu hârtia și prin unele locuri chiar cu tablă veche. Din cauza aceasta înăuntru pătrundea foarte puțină

lumina; iar pereții erau plini până în tavan cu igrasie.

Când copilul intră în besna odăii, simți acoperindu-se fața de o duhoare nesuferită de mușegăiu. Stătu puțin în loc, să se deprindă cu imunericul, apoi, odăia luminându-se de fărâmișă de soare ce intră pe ușa ramașă deschisă, dădu roață cu privirea sa să găsească vreun vas cu apă. Și, tot uitându-se, zări într-un colț umed o doniță ce avea pe capac o cană ciobită. Copilul pe mai stătu pe gânduri și, repezându-se într'acolo, ingenunchiă în fața doniței.

Dar când să-și toarne apă în cană, bagă de seamă, cu mare ciudă, că vasul era gol. Iusept și mai tare de această amăgire, copilul luă cana în mână și începu să alerge dintr'odăie într'alta în căutarea unei guri de apă. După ce se chină așa câțva timp, căpă să plece chiți într'una din odăi, în dreptul unei raze de soare scăpată dintr'o ruptură de hârtie, o altă doniță. Această stătea umărată ascunsă după capul unui pat. Lângă ea mai erau încă două înșuruite una după alta în dosul patului. Plin de bucurie copilul se năpusti asupra uneia din ele, îi deschise capacul și văzi căna înăuntru. Dar, ca prin minune, cana nu vru să intre, ea și cum ar fi țirută ceva; iar când băietanul se uită să vadă pricina, se dădu înapoi speriat. Vasul era plin până'n gură cu bănet.

Copilul rămase câțva timp în mărmurit, cu mâinile împreunate, în fața vasului în care aurul lucea ca un soare. După aceea se repezi la ocom, își așună mâinile în bogăția nebănuită și-si umplu sânul și buzunarele. Când își înățăția bani, că abia se ma putu ridica, ieși afară și se furisă prin

bălări spre casă luând aminte să nu-l dea de gol zornăitul auruui.

După vreun ceas, copilul se duse de veste și pe tovarășii lui de joacă. Unii câte unul intrau în casa ologului, și ieșeau tot așa, pe furie cu buzunarele încârcate.

Spre seară prinse de veste și poliția, care trimise trei agenți ca să împedice lumea de a mai intra înăuntru și să aresteze pe olog, când o veni. Se vorbea că se mai gășise încă o grămadă de bănet îngropată sub pat într'odăia...

Dintre toți oamenii cari aflară de întâmplarea aceasta cel mai mirat și mai înclădat fu Iordache Eftimiu. Se făcuse rosu de mânie și mergea prin odoaje ca un ieșit din minți. La masă nici mâncarea nu i-a mers în tihnă.

A doua zi de dimineață, când Mara veni, ea de obicei, să-i scoale stăpânul și să-l vestească de sosirea sârăcimii, acesta sări ca ars din pat, strigând:

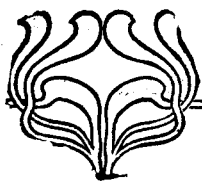
— Să-i dai afară!.. Să nu mă văd picior de milog prin curtea mea!.. Pricieput-m'ai?..

Și, casi cum iar fi fost teama că n'o să i se înțeleagă spusole întocmai, se dădu jos din pat, se apropiă de bătrână, o apucă de braț și o răsucii în fața lui:

— Afară să-i dai!.. Și dacă nu poți singură mai chemă-ți ajutoare, Chiamă pe Ion, chiamă și pe Gheorghe, luăți cu voi și câte-un ciomag și loviți în toți șchilozii ăștia până la oți omori!.. Să se ducă dracului de unde au venit!.. M'am săturat!..

Și, obosit, Iordache căzu pe un scaun, suflând din greu în vreme ce Maria, încremenită în deschițătura usii, se uita la el și nu știa ce să creadă.

Petru Vălcovescu.

FUGAR

COMEDIE DRAMATICA INTR'UN ACT

de VINTILĂ PANTA

— Urmare și Fine —

SCENA VII-a

același; Vily intră tiptil

VILY. — Ascultă-mă ce e: zic zău... Ei, ce te spărâi? N'ai mai văzut mata neamț? Zic zău dacă am tras cu ureche, dar am auzit așa puțin, o leacă prin borta de la cheie. Nu-ți spuneam eu dudu că are să vie? Uite-l c'o viuit!

DINU. — Dacă suflă un cuvânt..

VILY. — Cum am să suflu? ascultă-mă ce-e: dacă ai să m'auzi ai să zici: bravo Vily, mare om ești tu și mare noroc ai avut! Eu sunt Ițic, Vily, Rusemberg. Ițic m'a botezat mama. Vily îmi zice nemții și Rusemberg chiamă deja pe toți uvreii. Puntru di ci ti uiți așa la mine puntru ca să mă mânănci? Nu ți-o spus dudge? Nu ti time: matale ai fugit, o să fug și eu... ci crezi, că am să rămâi aici? Am să fug.

DINU. — Cum să fugi?

VILY. — Cum ai fugit și matale: ci, dacă is ordinața la nemți, crezi că de dragul lor sunt? Merg și eu la Eși.

DINU. — Vrei să treci frontul?

VILY. — Vreau, di ce să nu vreau? Mor di dor di Eși... vezi matale eu is ovrei, dar mi-e dor și mie... ascultă-mă ce e: fugim împreună.

DINU. — Cu mine?

VILY. — Cu matale... am dija un plan, ci mai plan! să ti minunezi și să spui: mare om ești Vily... ajută-mă ca să-ți ajut. Pân' la Focșani garantez eu, plicăm di îndată... aide d-le locotinent ia-mă și pe mine și n'o să-ți pară rău; nu-i tot una când este unu și nu-i tot una când este doi. Oi să vezi că nu sunt tocmai prost; euonu Hiuța spune că sunt stofă...

DINU. — Iiută ai nostru?

VILY. — Da! euonu Hiuța, ai nostru!

DINU. — Ce face? Mai vine pe aici?

VILY. — Ehe! faci și ei ci poate: examenel

LILA. — N'ai să pleci Vily.. nu vreau să plece Dinu. Sau pleacă tu singur.

DINU. — Lila!

VILY. — Ci, sirios vorbești dudge? O să plec și eu și d. Locot. și amândoi... o să plecăm: ci vrei? Poate să spue capu să stăm, inima spune să mergem, și când spune inima să mergem, trebui să mergem și rapide.

Noi uvreii avem un pruverb: dacă a tricuit termen, polița ți-a fugit din pozonar! Plicăm di grabă.

LILA. — Nu trebui să plecați. Nu vreau să plece Dinu. De-abia l'am regăsit Micule! Iubește-mă ca altă dată și rămâi. Te ducl la moarte sigură!

VILY. — Ci moarte dudge? Dacă n'a murit acolo, cum o să moară aici? Plicăm, plicăm la sigăr..

LILA. — Am un presentiment ciudat, îmi spune inima că se va întâmpla ceva rău. Crede-mă Dinule, presimțirea, e totdeauna ciudată și nu știu de ce mi-se strânge inima de durere... bate mai încet... e un gol care mă doare! Îmi spune inima că nu trebui să pleci.

VILY. — Fogați rău puntru inima matale că vorbește; ci s'amestecă ea?

LILA. — Gândește-te bine... datoria ți-o faci și aici... acolo mergi singur la moarte, și e păcat e păcat pentru țara asta să piardă oameni ca tine!

VILY. — Puntru di ce porți mata grija țării?

LILA. — Rămâi ai milă de lacrimile mele, de inima mea — care sângeră Rămâi! Mă târâse, la picioarele tale, ai milă Dinule. E drumul lung și nesigur... nu trebui să pleci, gândește-te ce faci...

DINU. — Lila, nu se poate.

LILA. — Indură-te! Dacă pieci mă ucizi... nu pot trăi fără dra-

gostea ta.. îmi spune inima că mă ucizi:

VILY. — Inima matale prea vorbește multe dudge.

LILA. — De unde ți-a venit și ție gândul de fugă? Acum te-a găsit patriotismul (Vily nu ascultă, explică ceva lui Dinu). Minciună... Nu-! asculta Dinule... nu știe ce vorbește.. Minți! (lui Vily). Iți trebuie paravan! Nu pleca!

VILY. — Dudue.. datoria.

LILA. — Minciună! Minciună!

VILY. — Puntru di ci mă sgu-dui?

LILA. — Minciună... datoris trebuia să v'o face-ți altă dată, nu acum!

DINU. — Și tu? Ajunge! Aide Vily am vorbit prea mult.

VILY. — Și treabă prea puțină... trebui să ti îmbraci.. rapide!

LILA. — Dinule rămâi! Căndește-te Dinule! Dinule! (Dinu și Vily es dreapta).

SCENA VIII-a

Lila singură

Dinule! Dinule (plângând pe un scaun, pauză. Se ridică, nehotărâtă, chibzuind ceva se îndreaptă spre ușă din stânga. Se oprește în prag, pauză, apoi hotărâtă intră repede).

SCENA IX-a

Vily apoi Dinu.

VILY. — Ascultă-mă ce e: rapide... eu zic să nu te mai bărești. N'avem timp, dacă se scoală urangutan, toată afacerea ist kaput!

Ce-i norocu la om! Și noi uvreii avem toți așa un mare noroc... ci nuroc! Dacă mă duc eu el scăpăm la sigăr: e voinic să umoare un bou, și spui drept, asa să am eu bine, eu vream să fug, dar singur nu prea vream. Nu că mi-e frică, dar am așa un fel di teamă. (Scoate din buzunar o bucată de hârtie) Suntem

trel... ci va să zică să ai cap... am învățat stampilă... găsec eu cin să scrie bilet... e voinic bine... așa sunt e om milos, îl iau și pi

SCENA X-a

Intră Iliuță

ILIUTA. — Neamțule mi-am uitat tabacherea.

VILY. — Bine că ai venit. Ascultă-mă ce e: Frumoasă tabachere! Nu vrei să vinzi? Nu?

ILIUTA. — Zău? o cumperi?

VILY. — O cumpăr, di ce să nu cumpăr? ascultă-mă ce e: noi uvreii avem un proverb: cei în mână nu-i minciună.

ILIUTA. — Asta-i românesc sadea.

VILY. Ci vorbești? adică punctu di ce să nu fie uvreesc? Ci? Eu l'am auzit și la nemți. Dacă îl spui eu e uvreesc, dacă îl spui mata e românesc. Ascultă-mă ce e: și la urma urmelor cine știe dacă și mata nu ești uvreii? orici român are nițică stofă di uvrei, și oricî ovrei... vinde-mi mie tabacherea... dacă nu vrei, fâmi-o cădoș... așa un suvenir să am și eu dela matale, că cine știe dacă me mai videm dacă plec. Vezi ci ușor e să răzi! Iacă răd și eu și plec. Plec, acum, îndată, chiar acum cu d. Lt. O vinit!

ILIUTA. — Cine a venit?

VILY. — O vinit. Sitt! o vinit cuconu Dinu!

ILIUTA. — Dinu? Dinu al nostru?

VILY. — Ci ti spări? O vinit! Aveam eu așa, un fel di spuribus că plicăm și iacă că o să plicăm!

ILIUTA. — Cum a venit.

VILY. — Iacă bine, cum și vine! Noi rumonii avem un proverb:

ILIUTA. — Ai început să mă plicăști. De când vorbesc ovreii în pildă.

VILY. — Vezi, zici ca să nu mă supăr. Punctu di ce mă faci uvreii? Ovreii face și el ci poate, ci îl costă să dea o pildă.

ILIUTA. — Dar mă plicăști!

VILY. — Nu vorbii tare că au de urangutan și toată afacerea e fertig. Fugim amândoi la Eși.

ILIUTA. — E ascuns?

VILY. — Dincolo, si bărbie... am așa o idee... îl îmbrac

cu haine di pi urangutag, ci-ți spuneam eu? Cât e di negru, si dracu ți-ajută căte odată... ti faci frate cu el, dacă ți-e bine.

ILIUTA (intrând dreapta). —

Bine, bine, E aici? Cum a venit?

VILY. — Cum o vinit, o vinit, bine c'o vinit să videm cum o să plece! (Iliuță ese). Ci noroc a avut cu mine. (ese stânga se întoarce numaidecât cu haine în brațe) Nu știu dacă are să-i vie că e voinic, umoară! un om ca un pui di găină... ci noroc pi ei să mă găsească pi mine, așa sunt eu milos (intră dreapta).

SCENA XI-a

Otto singur, apoi Dinu

(Mică pauză, repede, oprindu-se un moment în ușe Otto, caută în toate părțile, se apropie de ușa din dreapta, trage cu urechița, își freacă mâinele, scoate revolverul, îl pune la loc în buzunar, se dă în umbră. Intră Dinu repede, caută ceva pe masă. Otto se apropie pe la spate și l'ajustă îl bate pe umăr. Dinu se întoarce, dă cu ochii de el, se repede, îl ia de gât și îl tranțește pe masă. Totul foarte repede.

DINU. — Ah imi plătesc scump pielea! (scurtă luptă).

LILA (intrând din stânga). — Dinule! Dinule! Il omoară (năvălesc Vily și Iliuță îi despart, neamțul privește furios).

OTTO. — Prizonier, vrei omară... am să omor la tine (amenință cu revolverul).

ILIUTA. — Gata, gata să-l cojească!

OTTO. — Prizonier! Prizonier numesc, fugit război... Rumuni hoti...

DINU. — Neamțule să taci!

OTTO. — Eu război, eu nu fugit. arăt eu la d-ta.

ILIUTA. — Politicos e neamtu!

OTTO. — Komher Vily (il sopteste Vily ese și revine cu sabia și chipiul. Arăt eu la Turneavoastră (se îmbracă vorbind cu Vily, cărui-a îi dă revolverul).

Dinu privește cu înțeles pe Lila căzută pe sofa, zdrobită de emoție).

OTTO. — Eu război, tu nu război! (ese furios).

SCENA XII-a

Toti fără Otto

Vily, cu revolverul în mână mărește la ușă până ese Otto). Ascultă-mă ce e: când are om dina nuroc li pune neamtu revolver în mână! Uf! bine c'am scăpat estin. Dacă ne prindea, ni făcea upinci. Dudue, dudue, cât pi ei să ne faci upinci!

DINU. — Haide Vily, să plecăm repede.

LILA. — Dinule!

DINU. — Vreau aer! Miroase a trădare și vițiu (se îmbracă). Ce desgust! Iliuță! n'am meritat soarta asta. Am lăsat o logodnică și am găsit o cocotă!

ILIUTA. — Ah! nu-i adevărat. Crede-mă Dinule!

DINU. — Lasă. Am priceput: cum n'am bănuit de adineauri, îl strângeam de gât, năpărea!

ILIUTA. — Te înșeli, ascultă-mă. (Lila plânge).

DINU. — Am priceput... să rămâie cu bine și să fie fericită...

LILA. — Dinule, Dinule, nu-i adevărat!

DINU. — Ai învățat să te târăști. Mie scârbă! (o, dă la o parte) te las Iliuță, frate Iliuță, mă duc să-mi port desnădejdea. Cât am iubit-o! (pe umărul lui).

ILIUTA. — Frate! (se îmbrățișează. Lila a ridicat capul și fixează revolverul de pe masă).

DINU. — Adio Iliuță! Aprinde o candelă și pentru mine!

LILA (la revolverul). — Dinule! (ridică în dreptul umărului și trage). Dinule! (cade pe sofa).

ILIUTA. — Nițică apă (li desface umărul puțin roșu) nu-i mai nimic... o sgârietură... Nu e vinovată Dinule, am stat aici... du-te liniștit... și ea te iubește mult. Dragostea vă orbește câte odată!

VILY. — D-le Ltinent, ascultă-mă și e: când ai picioare bune, nu bagi di seamă că s'au spart ciubotile... hai să mergem. (Dinu se pleacă și o sărută pe frunte — strânge mâna lui Iliuță și se repede).

VILY (eșind). — Adie cucone Iliuță, Adie.

ILIUTA (mângâind-o). — Lilo! Ce-ai făcut?

LILA. — Datoria!

VILY. — Adie! (ese).

(Cortina repede)

CAFELUTA

Era de timpul unui sultan cuceritor.

Turcia ducea un război mare care secase lăzile cu aur. Din înalt ordin se căuta în capitala otomană un zaraf să îmormute statul, și apropiații palatului alergau după bogătaşul care să-și ducă averea la picioarele padisahului lor.

Mulți se pipăiră, și numai câțiva își aduseră într'un săculeț sau într'un burdufel de piele înflorat cu cuie și frunze de alamă, comoara de lire adunate la teigheaua de zaraf. Era puțin.

Armatele împrăștiate în deșertările cucerite nu mai puteau tine piept dușmanilor cari atacau din mai multe părți.

La curte era o înăbuseală și tremur pentru semilună.

Copleșit de gânduri amare, privea sultanul pe ferestra palatului de marmoră la murele Bosforului pe cari în boarea diminetii se legănau caii, bărci și ceanuri încărcate, când sub forestre un alai neobisnuit îi atrase luarea aminte; alergau slujitorii și curtenii spre porți cu bratele ridicate și cu strigăte de bucurie.

Ce să fie?

Veseli pentru ce? când stindardul otoman era în ajun. Dar tocmai! Si nici nu avu timpul, padisahul, să cugete mai mult, când îi veni signifianta la vederea celor cari aoseau.

Inima îi svăcni de bucurie ghicitoare.

Din Stambul misterios, un zaraf modest căruia nui dăduseră atențiune cei porniți să caute salvarea în lăzile particulare, își încărcase avutul în burdufe mari de piele și intra acum pe poarta palatului cu două cămile încărcate cu aurul ce mântuia.

La scara palatului îi primi ră bratele sultanului.

De atunci, Ozanian, zaraful din Stambul, numit bancher al palatului, onorat cu cea mai mare decorație a țării și cu prietenia sinceră a sultanului, își avea intrarea la palat ca cel mai bun prieten.

Atât se alipise padisahul recunoșcător de subusul lui în cât, ceea ce nu se mai văzuse în Turcia, monarhul venea adesea la bancherul lui să-i mângâie copilășii, să-i ceară o cafea și să fumeze o narghile pe sofalele din casa lui de bogătaş modest în care surădea fericirea.

Când pleca sultanul multumit de ora de conversație cu un bun prieten, pe pragul casei dăruia proprietarului ei tot avutul ce-l conțineau, căci scris e în coran că acolo unde padisahul pune piciorul, locul devine cucerire.

Dar toate aceste ne mai pomenite favoruri imperiale nu întârziară să dea naștere la o gelozie și o ură sălbatecă printre ceilalți bogătași și zarafi.

Sub cuvânt că vor să-l sărbătorească și dânsii, îl poftiră la o masă mare la care Ozanian se simți rău cum sorbi cafeaua.

Dus acasă în agonie, el mu-

ri sub ochii soției și ai copiilor lui: Ovanez și Latinig.

Micul Ovanez crescu în casa mare dela Ortakioi ca într'un harem, în plânsetele și oftările mamei lui, în atmosfera de tristețe în care creștea și surioara Latinig, dar, mai răsărit ca dânsa, cu nerulțatul tablou al morții tatălui său prin cafeluta prietenească, tulburare, teamă venică ce întretinea în spiritul băiatului și mama sa, văduva bogătaşului, care-și blestema avuțiile, îi era groază să mai scoată din lăditele de fier pietrele de smarald, safir, rubine, neșzele și brillante cu cari și-ar fi putut acoperi o mantie și trăia ca o schimnică în mijlocul mobilelor de preț și darurilor imperiale așa cum nu se văd decât prin palatele sultanilor.

Cu teama aceea în suflet, Ovanez ajunsse vârsta de bărbat fără să întreprindă ceva, trăind din venitul cearetelor lăsate de tatăl lui, și primind chiriasii și chiriiile în casa lui, așa cum veneau, fără să calce pe la autorități, fără să se ducă să-și ceară drepturile.

La treizeci și cinci de ani se însură cu o fată de familie care, îi fu găsită de un neam al lui, una din acele supuse din orient, pentru cari zidurile căminului devin harem, una singură și leagănul copiilor.

O familie se îngheba, dar cafeluta îngrozitoare servi de cântec de leagăn în casa în care Ozanian fusese adus în agonie de la bancherul dușma-

rilor. Tremurul lui Ovanez deveni tremurul copiilor lui.

Intre timp, o principesă din familia imperială dorind să cumpere o fermă, proprietatea fostului bancher al curtei, trimise după moștenitorul acestei ferme, proprietarul actual, invitându-l să se prezinte pentru transarea pretului și facerea actelor în tribunal.

Atât îi trebui lui Ovanez. Nu mai dormi nici noaptea și se feri să mai jasă în grădina casei lui.

Invitațiunea fiind serioasă și cinstită se repetă, iar inocondriacul răspunse că principesa putea să stăpânească ferma fără să-l scoată pe dâ-

sul din casă, și s'o plătească cât va crede.

Ovanez primi o pungă cu lire și se simți ușurat, dar cu sistemul acesta se duse treptat aproape toată averea mobilă.

Rămăși orfani de miji, copiii lui Ovanez, trecuți prin liceul Galata Sarai, își adunară rămasitele averei părintești și se apucară de comerț. Ei trăiesc viața decăzuților, de pe sofalele unde s'a un sultan musafir, la teighețele prăvăliilor moderne din Pera.

Dar amintirea cafeluței o scot la lumină cu un oftat când trec prin cartiere noi clădite pe terenuri a căror vânzare n'a semnat-o nimeni.

când citese prin ziare că sultanul s'a dus după selamlâc să se odihnească la cutare Kiosk sau fermă rămasă în patrimoniul descendentilor acelor cari cumpărau pe punzi cu lire.

Și trăește cafeluta în tremurul celui mai în vârstă dintre frați, moștenitor al singurului decoratiuni turcești ce trece de la tată la fiu; în haina roasă, fără gulere și manșete, la cămașă, cu ghețe scâlcițate pline de noroi uscat, nu se poate coborâ de la Sisi în Pera fără brațul fiului său care crește fără să treacă prin liceu, cu ochi sălbateci, cu graiul unui troglodit.

Argentina D. C.-Montearu.

PREFAȚA *

— SONET —

În fermecata versului măsură
Ce a pus de mult pe mine stăpânire,
Eu mi-am închis întreaga mea simțire
Și-a vieții sbuciumată aventură.

Și 'n toate ție 'ți aduceam slăvire
Și prea măream frumoasa ta făptură.
Tu care-ai răsplătit cu atâta ură
Curata și adânca mea iubire.

Târziu, când vei ceti această carte
Frumoasa mea arunc'o la oparte
De n'ai să poți ca să pătrunzi secretul

Dar pricepând de te-o coprinde mița,
Cu buza ta aprins sărută fila
Și te-o erta de-apurarea poetul!

Giurgiu.

I. Const. Perietzeanu

ROMANȚA

Te-am văzut odată
Și i-a fost de-ajuns
Dorului ascuns
Să se 'nalțe 'ndată
Spre zări neștiute
Dulci alcătuirii
Pline de zâmbiri
Și visări plăcute...

Când ți-am spus târziu
Dragostea-mi smerită
Ai surâs uimită
Fără-a știi ce viu
Dorul mă frământă
Când ascult în noapte
Vântul care cântă
Ne 'nțelese șoapte.

Și ades îmi pare
Înimă 'nsetată
De-o iubire mare
C'am visat odată
Că în drumul meu
Mândră-ai apărut
Iar de-atunci mereu
Umbra ți-o sărut

Constantin A. I. Oltea.

* La volumul „Poezii” ce va apare în curând.

IMPARATEASA EUGENIA

La o vârstă înaintată, excepțională aproape cu puțin neatingând sută de ani, frumoasa măreata, fiermăcătoarea împărăteasă Eugenia a Franței a murit!

Cu ea se duce cea din urmă împărăteasă și cea din urmă depozitară a marilor fapte din trecutul Franței, de pe pământul prin excelență republican!

Rare-ori o viață s'a sfârșit mai la vreme căci după înfrângere a văzut Victoria și Providența, pentru sufletul ei mare, pentru curajul sublim al suferinței îndurate în timpul frumoasei ei vieți, i-a desfăcut legătura pământescă, cu visul mare împlinit!

Impărăteasa Eugenia a asistat la acele dezbătele, des-eris atât de mișcătoare și de artistice de Zola, la înfrângerea revoltătoare și re-

signată a Franței, la rusinea ocupației Prusiene, la ignominia fioroasei trădări, asistând și la gloria învingătorilor în palatul chiar atât de Francoz, unde s'au desfășurat mărețele fasturi din viața ei, de la Versailles, în același se-chiear unde altă dată trufia Prusacă, pe drept pedepsită și ispășitoare astăzi — a umilit eroismul și sfântul patriotism Francez! Frumoasa Eugenia, vrednică soție și sublimă mamă a nobilului popor ultragiătat în cele mai nobile și nealterate simțăminte, a văzut cu stăsie-re ruperea din trupul sfânt al Franței nobilele Alsacia și Lorena, retrocedarea lor apoi, și dacă ar mai fi trăit puțin, ar fi putut asista și la cele din urmă scene ale libertății naționale înosite!

Viața ei încheagă două mari aspecte din istoria Franței!

Si lea trăit de toate aser- tea cu resignarea apostolică a înfrângerii și cu mândria mângâietoare a biruinței.

Retrasă într-o modestă și aproape uitată proprietate din Geneva, si-a trăit ultimul sfânt și nobil rest de viață fără fast, în cucernicia dureror- selor și mărețelor aduceri- aminte, în resignare în vred- nicia vieții îndelungată; până ce ea un înștit și măreț apus de soare, s'a stins.

Noi Români, plecându-ne în fața acestei morți care a venit ca o apoteză a unei vieți mare, o plângem, oăci Impărăteasa Eugenia a fost soția unuia din cei mai mari și mai sinceri iubitori și ocro- titori ai neamului nostru!

Petru T. Gădel

IMPRESII

*S'a înserat?
Din depărtări
S'aud cântări
Până în sat*

*Grăbit venind
Dela pripor
Vie cobor
Incet mugind*

*Valuri de fum
Se mistuesc
Până găsesc
Spre cer un drum*

*Și în amurg
Incet șoptind
Și'n zări sclipind
Apele curg.*

*E noapte acum
Cărui odresc*

*De poposesc
Pe mortul drum*

*Stele apun.
Din vad în vad
Undele cad
Și'n taină-și spun*

*Povestea lor
Un dor ascuns
Ce-le-au pătruns
Ca un fior*

*Raze argintii
In lac cobor
Pictând covor
imagini vii*

*Cum stau pe mat
Simt dorul meu
Plutind mereu
Din val în val*

D. Constantinescu Mircea II

MAREA Loterie a Presei

Prima din România cu da-
tele tragerilor ireversibile

Costul unui număr participând
la 2 trageri: 1 Septembrie
și 1 Noiembrie 1920

LEI 20

cu care o singură persoană
poate câștiga unul din câști-
gurile de mai jos, plătitibile
fără scăzământ:

- 1 à 250.000
- 1 à 150.000
- 1 à 50.000
- 2 à 25.000
- 1 à 20.000
- 4 à 10.000

și numeroase câștiguri a lei
5.000, 2.000, 1.000 etc
în total:

Lei 800.000

AVIE. Fără de numărul lor
restrâns, nu lăsați pentru ul-
timul moment, să cereți din
timp lozuri de la:

**Teș Refectorii și
Depozitarii de ziare**
în localitățile unde nu sunt
colecturi a se adresa:

**Oficiul central al
Loteriei Presei, Bucu-
rești Strada Câmpineanu 44**
care ține la dispoziția publi-
citatul, planuri, lămuriri și
numele fericiților câștigători
de la tragera 1-a din 1
iulie a. c.

Viticultori

Singurele preparate cu efect preventiv și curativ con-
tra **OIDIUM, MILDIOU** a ciorchinei, **COCHILYS,**
EUDENIS, PUCERONS

— Distrugerea lor radicală prin —

PUCIOASA SCHLOESSING Soupor, Minor și
Major contra Mildiou dela frunze și a ciorchinei,
BLACK-ROT întrebuițată **EOUILLIE SCHLOES-
SING STARPIRE RADICALĂ, EFECT IMEDIAT**
și **CODYNU**

Depozitele generale: **FRĂȚII GOLDBERG,**
Galați: Str. Belvedere Nr. 1. Telefon 9/1; București:
Str. Sf. Gheorghe Nou Nr. 5. 360

Pentru Pielari și Cismari

S'a pus în vânzare:
CUE de **LEMN STRAINE** cu Lei 1350 kg. **APRETINĂ** (lack) p.
fincățăminte renumita marcă „**GRILSON**” cu lei 45 bid. de 1
litru la Pielăria Anglo-Americană din str. Gabroveni 27. 602

Marile Magazine

MENAJERA

B-dul Elisabeta No. 2

NOU TRANSPORT

Materiale electrice

MARE ASORTIMENT

CABLU subteran toate dimensiunile,
SĂRMĂ izolată, **ȘNUR** flexibil, **SĂRMĂ** de
bobinați, **LAMPI** de **MAȘA** și **TAVAN**, brate
de perete, etc., etc.

Tuburi Bergmann — Sticle de nivel

CUIE și **ȚINTE** asortiment bogat
SAPE de Oțel I-a, **PILE**, **TĂRNĂCOAPE**,
CIOCANE și Orice alte articole de ferărie.
Cel mai mare depozit din țară. 380

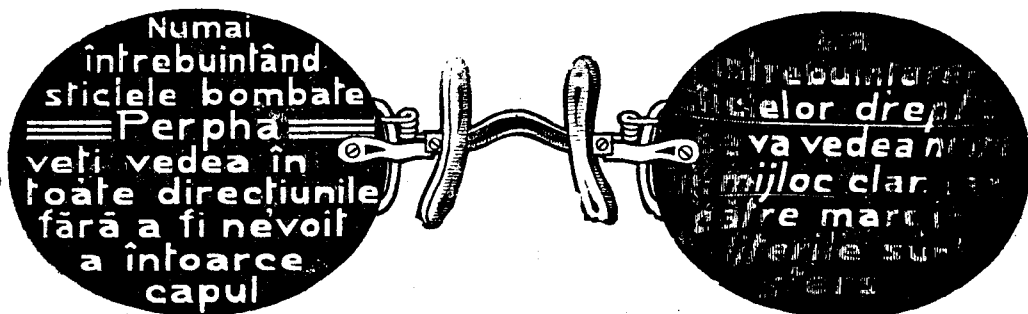
==== **Prețuri reduse** ====

Reclama este sufletul comerțului

Vă pastrați vederea Purtând numai sticlele

„PERPHA BOMBATE“

Cari prezintă avantajul că au aceiași tărime (lumina) în toată circumferința lor pe când la sticlele drepte nu ai decât în centru.

Sticla Perpha bombată

Sticla obișnuită (dreaptă)

cereti și purtați numai sticlele

„Pherpha Bombate“

Depozit de Engros și Detaliu la: 651

„LUMINA ESTE VIAȚA“

HEINRICH EINHORN, Str. Carol Nr. 12 (vis-a-vis de Poștă). — Rațion special pentru sticle combinate. — Comenzile din provincie se execută prompt și conștiincios după prescripțiile D-ilor Medicii.

STOCK IMPORTANT de SOIE ECRUE

≡ mătase curată de calitate superioară ≡

Specială pentru costume bărbătești și de damă

≡ VINDE ≡

cu prețuri extraordinare sfidând orice concurență

1° Soie ecrue pentru COSTUME BARBATEȘTI și de DAME

150 și 160 lei metrul (lățime 72 și 85 cm.)

2° Soie ecrue pentru ROCI și CAMAȘI BARBATEȘTI

75 și 105 lei metrul (lățime 80 și 85 cm.)

De vânzare cu începere de azi la Magazinele

≡ „AU BON GOUT“ ≡

8, STRADA LIPSCANI 8. - BUCUREȘTI